

РОЗРАХУНКИ ЗА ПАЛИВНИМИ КАРТКАМИ: ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТІВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Науково-технічний прогрес сприяє розвитку не тільки високим технологіям, а й функціонування систем управління, зокрема інформаційних систем бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю. Слід зазначити, що достатньо широкого розповсюдження набули розрахунки паливними картками, які стають невід'ємним елементом розрахунків за придбані паливно-мастильні матеріали. Вони дозволяють проводити оперативний безготівковий розрахунок за пальне на автозаправних станціях та є платіжним засобом тривалого та багатократного використання.

Варто зазначити, що використання паливних карток має ряд переваг порівняно з традиційними способами придбання палива, зокрема: зручність у користуванні; високий ступінь надійності та захист від підробки та несанкціонованого доступу (встановлення паролів); блокування грошових коштів у разі втрати картки; посилення контролю за витратами палива (паливна картка дає можливість установити ліміти на вид і кількість нафтопродуктів, що відпускаються на автозаправній станції). Крім того, постачальники можуть надати інформацію за всіма операціями, проведеними за картою (номер АЗС, на якій заправлявся водій, час заправки, вид і кількість нафтопродуктів, сума операції), гнучка система знижок. При їх використанні гроші за пальне перераховуються на індивідуальний рахунок власника картки, можливе дистанційне поповнення паливної картки, а сама картка дійсна для розрахунку за пальне по всій мережі АЗС. Деякі АЗС пропонують навіть інтегрувати всю інформацію щодо карток електронним способом між постачальником та покупцем, що допомагає спростити як бухгалтерський, так і податковий облік щодо витрат палива і використання додаткових послуг.

За результатами узагальнення підходів до класифікації паливних карток, вивчення практики діяльності вітчизняних підприємств дозволило виділити такі види паливних карток (рис. 1), а також встановити їх вплив на побудову систем бухгалтерського обліку і контролю операцій з паливно-мастильними матеріалами.

Таким чином, поділ паливних карток за видами паливно-мастильних матеріалів впливає на систему бухгалтерського обліку, оскільки обумовлює розрізи аналітичного обліку паливно-мастильних матеріалів. Певні особливості відображення в бухгалтерському обліку мають грошові та літрові паливні картки, що зумовлені різними схемами зарахування коштів. Зокрема, за грошовою паливною картою можна отримати будь-яке пальне, що є істотною перевагою. З такої картки списується вартість одержаних паливно-мастильних матеріалів за фактичною ціною на момент купівлі. Перед заправленням автотранспорту оператор АЗС перевіряє картку через спеціальний термінал (на наявність залишку грошей), про що водію видають відповідний чек терміналу. Процес заправлення автомобіля супроводжується отриманням двох чеків: чек терміналу про списання коштів з паливної картки та фіскальний чек ЕККА (чек електронного контрольно-касового апарату) з відображенням назви, кількості літрів, влитого в бак автомобіля палива та його вартості на момент заправлення. Також у чеку ЕККА зазначається форма оплати – паливна картка. Одержані чеки водій здає у бухгалтерію підприємства для обліку отриманих паливно-мастильних матеріалів та списання грошей з картки.

Щодо процесу придбання палива за літровими паливними картками, то необхідно підкреслити такі особливості: складається договір з постачальником (АЗС) на конкретний вид паливно-мастильних матеріалів (дизпаливо, бензин А-80, А-92 тощо), після чого підприємство перераховує гроші на певну кількість палива, натомість АЗС на умовний рахунок зараховує обсяг палива за ціною договору. При цьому зміна ціни на паливо не впливає на його обсяги, бо у картці зафіксована його кількість у літрах. При заправленні за літровою картою водій на АЗС одержує два чеки: один – з карткового терміналу, інший – фіскальний з ЕККА. Одержані чеки водій, як і в попередньому випадку, передає до бухгалтерії підприємства, де на їх підставі в обліку здійснюють відповідні запаси щодо одержаних паливно-мастильних матеріалів.

Рис. 1. Підходи до класифікації паливних карток та їх вплив на систему бухгалтерського обліку і контролю операцій з паливно-мастильними матеріалами

Паливні картки зберігають у бухгалтерії, за умови частого використання закріплюють за водієм. Для обліку руху паливних карток за водіями ведуть книгу обліку видачі паливних карток, а для обліку руху за паливною картокою – картку обліку руху коштів. Варто зазначити, що для економного витрачання паливно-мастильних матеріалів підприємство може встановити як на літрової, так і на грошовій паливних картках добовий ліміт палива.

Важливим є той факт, що наприкінці місяця підприємство одержує від постачальника нафтопродуктів прибуткову накладну та розшифровку оборотів за картокою, що, у свою чергу, дозволяє визначити фактично отриману водіями кількість палива, навіть якщо деякі з чеків ЕККА було загублено, що дозволяє підприємству співставити дані матеріально-відповідальних осіб та АЗС, і таким чином виявити нестачі або надлишки паливно-мастильних матеріалів.

Крім того, паливні картки за зовнішньою формою можуть бути випущені у вигляді або карт із магнітною смугою, або з вбудованою мікросхемою. Проте це ніяким чином не впливає на систему бухгалтерського обліку та контролю.

Паливні картки можуть бути лімітованими або нелімітованими. За першою картокою обмежується кількість палива, яке може бути заправлено протягом певного періоду (як правило, протягом доби). За другою картокою паливо можна отримувати без часових та кількісних обмежень. Але як і формат паливної карти (зовнішній вид), так і обмеження ліміту використання в бухгалтерському обліку значення не мають.

Досить важливо зазначити те, що паливні картки є об'єктом бухгалтерського обліку, методика якого залежить від того, кому належить право власності на картку (визначене умовами договору): постачальнику чи підприємству. Таким чином, нами було узагальнено підходи до класифікації паливних карток та визначено їх вплив на систему бухгалтерського обліку і контролю операцій з паливно-мастильними матеріалами.

Виявлено, що паливні картки дають можливість контролювати господарські операції з придбання паливно-мастильних матеріалів; співставляти дані МВО і АЗС; достовірно відображати в бухгалтерському обліку операції та здійснювати їх оподаткування. Крім того, розрахунки паливними картками сприяють оптимізації цінової політики щодо використання паливних ресурсів, дозволяють брати участь в програмах лояльності, а також розвивати мережу національного виробника палива.